

Zbyněk Fiala: S vidlemi v ruce

- CZ24 News | 6. listopadu 2023

ČESKO: Premiérovo tvrzení, že celková cena elektřiny pro domácnosti nevzroste, nebo jen o pár procent, vychází z rozhodnutí, že pokles světových cen silové elektřiny pro Česko neplatí. Ledaže bychom se začali bránit.

Komoditní trh s elektřinou na energetické burze PXE není žádné dobrodiní, spíš zlomyslný nástroj, kterým se česká elektřina mnohonásobně prodraží. Ale i tam skočily zběsilosti loňské zimy, kdy se nejběžnější tarif (podle nezávazného expertního přepočtu distribučních cen z velkoobchodních cen na PXE) loni v prosinci vyšplhal nad 11 tisíc korun za megawatthodinu. Mluvíme o cenách bez DPH. Těch 11 tisíc však nikdo z nás neplatil, protože vláda zastropovala ceny elektřiny na 5000 korunách za MWh.

Takhle výhoda však byla brzy k ničemu, protože cena elektřiny na burze šla rychle pod tuto úroveň. Na začátku jara už byla kolem 4000 Kč/MWh. Od té doby kolísá kolem této hladiny, někdy i hodně dolů, v červnu pod 3800 korun. A zrovna teď prochází další klesavou epizodou k letním hodnotám. Blíží se tedy úrovni, kde byla v září 2021, blízko na začátku energetické krize.

<https://www.kurzy.cz/komodity/cena-elekriny-graf-vyvoje-ceny/1MWh-eur-3-roky>

Avšak zatímco cena silové elektřiny klesá, regulovaná složka elektrického účtu prudce zdraží o 71 procent, pokud si to ERÚ nerozmyslí. Prohlášení premiéra Petra Fialy, že „celková cena nevzroste, nebo jen o pár procent“, proto vyvolalo zákonité pobouření. Všichni očekávali, že když klesá cena na burze, pak i u nás doma klesne. Ne, že „nevzroste“.

Premiér nám tedy svým politologicky vyladěným sdělením oznámil, že nám do poklesu mezinárodních cen nic není. Že o tento pokles budeme připraveni prudkým zdražením toho, co je pod veřejnou kontrolou, tedy cenami distribuce a dalších služeb energetického systému, které jsou regulovány Energetickým regulačním úřadem. Koncová cena elektřiny bude v Česku nadále nejvyšší v EU a kdoví kde ještě, protože se to osvědčilo. Aspoň někomu.

Když deník E15 v pololetí zkoušel zjistit, kdo na tom českém zdražení nejvíc vydělal, napsal tohle:

„Vítězem energetické krize se stává... Energetický a průmyslový holding (EPH). Stříbrnou pozici obsadí ČEZ a bronz bere společnost RWE Supply & Trading CZ. Právě tyto tři společnosti loni vykázaly nejvyšší zisk. Pouze jedna z patnácti velkých energetických společností loni skončila ve ztrátě, a to správce přenosové soustavy ČEPS.“

<https://ekonomickydenik.cz/kdo-loni-vydelal-na-zdrazeni-energii-v-energetice-skoro-vsichni-mezivymky-patri-ceps-a-innogy/>

Skupina ČEZ zvýšila čistý zisk meziročně desetinásobně a proti roku 2020 dokonce dvacetinásobně. Musela ho však odevzdat akcionářům, to znamená ze 70 procent státu a ze 30 procent soukromým osobám. Tito soukromníci naši štědrá vládu za ten zlatý déšť jistě pochválili. Děkovných dopisů od českých průmyslníků, pekáren nebo nemocnic, nemluvě o domácnostech, bylo nejspíš méně.

Kdybychom to posuzovali podle přírůstku konsolidovaného čistého zisku celé skupiny za dva roky, byl v této soutěži ČEZ první, vydělal o 75 miliard korun víc než roku 2020. EPH si polepšil 58 miliardami, ale vydělal je hlavně v zahraničí. Společnost RWE Supply & Trading CZ

distribuuje v Česku plyn a skokem skoro o 15 miliard korun se odlepila od ztrát předchozích let.

RWE si zvedla příjmy i v jiné kategorii, když RWE Gas Storage CZ prodala svých šest zásobníků české vládě. Jeden z nich je v bývalém příbramském uranovém dole (Háje), takže pár horníků včetně mého bráchy se tam nějaký čas uživilo i po skončení těžby. Je to dobrá stavba a vláda udělala dobře, že to prostřednictvím státního ČEPS koupila. Je tu však otázka ceny, podobně jako u dalšího takového nákupu, který se týkal plynovodů Net4Gas. O plynovody měl zájem také EPH, a tak Daniel Křetínský drsně kritizuje ministra průmyslu Józefa Síkelu, že mu to vyfoukl a mluví o předražení s možnými úplatky.

Do téhle investigace se nepohrnu. Kdybych si však měl vybrat, zda se mám svěřit raději do rukou EPH, který vyhrál loňskou ziskovou ligu, nebo do rukou ČEPS, kvůli kterému se teď rekordně zdražuje, sázím na mlhavou naději, že snad ještě někdy budou volby a řízení státního ČEPS se pak dá změnit. Kdybychom chtěli změnit EPH, museli bychom jej napřed znárodnit, což není špatný nápad, ale volby jsou z ústavního pohledu jistější.

ČEPS měl loni ztrátu a letos má obrovské výdaje navíc, takže má důvod žádat zdražení. Nejpozoruhodnější je, že si stěžuje na prudké proměny energetického systému, do kterého proniká decentralizovaná elektřina z obnovitelných zdrojů. To by chtělo jiné dráty, jiné rozvodny, jiná měřidla a vůbec, a to stojí další velké peníze. Pozoruhodné je to, že ČEPS si na ty obnovitelné zdroje stěžuje až teď, přestože solární boom u nás vznikl roku 2008, takže to není zase taková novinka. Buď jim tam během těch let něco důležitého uteklo, nebo byli úspěšní v tom, jak tomu házet klacky pod nohy.

Nástup solárního boomu roku 2008 má hodně společného s ERÚ, který teď chce zdražit regulované služby o rekordních 71 procent. Jako by chtěl zopakovat husarský kousek z časů před 15 lety, když překvapivě zvýšil cenu povinného výkupu elektřiny z fotovoltaiky hned na dvojnásobek. Pobil tak několik much jednou ranou. Česko se stalo na dva roky rájem zahraničních investorů, protože naše výkupní cena byla nejvyšší na světě. A tak zalehli naše pole a louky svými solárními parky. Česko za to zkásnou za garantovaných dvacet let asi o bilion korun. Něco jde pochopitelně i k nám, ale protože tenkrát nebyly zvýhodněny malé elektrárny samovýrobců na střeše oproti velkým komerčním instalacím, bylo těch šťastlivců doma jen pomálu.

<https://vasevec.info/clanky/pozlacena-elektrina>

Až současná energetická krize vrátila do oficiální mluvy úvahy o energetické bezpečnosti, při kterých jsme zjistili, že slunce a vítr se nemusejí dovážet. Opravdu nestačí spoléhat na tankery se zkapalněným plynem, ať už je americký, nebo přejmenovaný ruský. Krize byla zároveň vhodnou příležitostí k obnově pokusů najít v české historii ještě horší vládu, než je ta Fialova. Sám premiér nás na to upozornil, že to byla ta Babišova. Kdyby byl Andrej co k čemu, dávno už nám postavil další Temelín.

No, tohle opravdu propásl. Oč lépe jsou na tom Slováci, kterým se právě teď, kdy na tom záleží, podařilo spustit třetí blok v Mochovcích. Samozřejmě, byla to práce. Začalo se s tím už roku 1985. Vystřídala se tam spousta dodavatelů. O vývoji ceny raději nehovořit. Levné to prostě není. Jak to bude s uranem a palivem, to se teprve uvidí. I vlády jsou na Slovensku proměnlivé a každá do toho chce něco říci. Z tohoto pohledu se skóre energetické bezpečnosti v případě jádra trochu snižuje.

Mimochodem, než to Slováci dostavěli, Temelín nám málem dosloužil. Stárne, ale furt jede. ČEZ teď hrdě ohlásil následující zprávu: *„Bezemisní elektřinu, která by českým domácnostem vystačila na téměř 12 měsíců, vyrobila od začátku letošního roku Jaderná elektrárna Temelín. Bezpečný a plynulý provoz a v termínu zvládnuté odstávky znamenají, že jihočeská elektrárna podruhé v historii dosáhla výroby 16 TWh. Dosud nejvíce elektřiny Temelín vyrobil v roce 2017, konkrétně 16,48 TWh.“*

<https://www.cez.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/temelin-vyrobil-16-twh-elektriny.-stalo-se-tak-podruhe-v-historii-169765>

Ano, tato bezemisní elektřina by vystačila českým domácnostem, kdyby se nevyvezla. Takhle to vidí Hnutí Duha: „Výstavba nových jaderných bloků a udržování obstarožních uhelných elektráren jsou nejen drahé, ale také zbytečné. Hnutí DUHA v rámci seriálu Číslo týdne ([www.cislotyodne.cz\(odkaz je externi\)](http://www.cislotyodne.cz(odkaz je externi))) upozorňuje, že malá Česká republika je pátým největším vývozcem elektřiny na světě [1]. Český vývoz činí 17 TWh ročně. Čína – nejlidnatější stát světa a země s největším přírůstkem nových zdrojů energie – vyváží o 3 TWh méně.“

<https://hnutiduha.cz/aktualne/cislo-tydne-pet-nase-mala-zeme-je-patym-nejvetsim-vyvozcem-elektriny-na-svete-cina-je-az-za>

Ale to je zpráva z roku 2014, odkaz je na statistiky IEA za rok 2013. Čerstvá čísla z roku 2022 říkají, že jsme exportovali 30,3 TWh elektřiny a dovezli 16,7 TWh, takže čistý export dosáhl 13,6 TWh. Něco z toho Temelína nám tu přecejeno zbylo. Ovšem sdělení, že exportem elektřiny trumfujeme i Čínu, nadále platí.

<https://faktaoklimatu.cz/infografiky/elektrina-cr>

To, kdo na tom exportu elektřiny vydělává a jak je to s cenami pro české spotřebitele, netřeba dále rozpatlávat.

Pokusy o oživení jádra rozhodně nejsou procházkou růžovým sadem. Dokonce i zpráva Mezinárodní energetické agentury IEA o roli jádra v bezpečném přechodu k bezuhlíkaté společnosti „zkoumá obtíže, kterým čelí investice do jaderné energetiky, zejména ve vyspělých ekonomikách, a to v oblasti nákladů, výkonu, bezpečnosti a nakládání s odpady.“

<https://www.iea.org/reports/nuclear-power-and-secure-energy-transitions>

Náklady vytrvale rostou, prakticky spolehlivě do násobků těch plánovaných. Výkon jaderek v létě ve Francii zhasl dílem kvůli opotřebovanosti a dílem kvůli vedru. Neudržitelné letní vedro začíná hrozit všude, v takových teplotách elektrárny neuchladíte. K otázkám bezpečnosti nás vrátily zprávy o radioaktivní vodě, která se vypouští z havarované japonské elektrárny Fukušima do moře. Nejjednodušší je to s trvalým úložištěm jaderného odpadu. Nikde ve světě žádné není a nikdo ho na svém území nechce.

Jednu výhodu by však jádro mělo. Zastánci obnovitelných zdrojů by si mohli vyskakovat sebevýše, ale nikdo by je nepotřeboval, nemohli by kazit ceny. Obnovitelné zdroje by nám zanechaly pouze návod, jak řešit rozdíl mezi trhem a skutečnými náklady. My teď máme podporu výroby nařízenou výkupní cenou (jen zasmlouvaným elektrárnám, samozřejmě), ale nadějný je i *contract for difference (cfd)*, kde se cena udržuje v jakýchsi limitech. Část rizika pak padne i na výrobce.

Ale kvůli tomu by se přece smlouvy výrobců s vládami neuzavíraly. Elektřina z jádra prostě bude trvale drahá a spotřebitel se to povinně přirazí tak jako dnes k účtu. Kdyby se cukal, stáhne se to daněmi, vždyť je to jedno. Zaplatí každý.

Letos vláda na platbu za OZE přispívala (platilo se to z daní), až příští rok nám to přišijí k účtu. Jsme tedy rozcvičení pro obě možnosti. Ale kdoví, jestli v tom přerušení vládního přispívání občanům, které nás osolí podobně jako zdražení z ERÚ, není něco symbolického. Už jsme si řekli, že ono legendární starší rozhodnutí ERÚ z roku 2008 pěkně leze do peněz, když nás to má stát bilión korun za dvacet let. Až teď se možná přišlo na to, kdo za to může, a vláda nám to dává pěkně sežrat.

Že za to mohou politici a lobbisti nebo záludní úředníci? Ne, můžeme si za to sami. Měli jsme je hnát. Měli jsme se obořit na ty, kdo nás připravili o výhody obnovitelných zdrojů. Měli jsme dusit ty, kdo v našem právu prosadili jen ty nejodpornější nevýhody, aby nám ty obnovitelné zdroje navždy zhnusili.

Tmy vláda Mirka Topolánka byla sice v květnu 2009 svržena, ale nápor nepokračoval a nic se nenapravilo. Možná, že nám naše politologicky vyzrálá vláda svým odchodem od veřejné podpory naznačuje, že takové věci nejsou jen tak, musí se vybojovat.

Měli jsme ty zloduchy hnát s vidlemi v ruce. Tak snad příště.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)